16) and corded ware (Fig. 17) fragments, and a crucible (Fig. 14) were collected during the excavation. Some pits contained unprocessed amber, pieces of knapped flint, and animal bones while the ploughed layer contained pieces of slag and cinders.

The settlement's chronology is very broad. The initial analysis of the pottery and the results of the 2006 radiocarbon (C_{14}) tests on the excavated structures show that the activities occurred during the 1st millennium BC – early 2nd millennium. One can only conclude that on the basis of the discovered corded ware fragments, a Late Neolithic and Bronze Age settlement must have existed nearby.

Algimantas Merkevičius,
Julius Kanarskas

Meškučių neįtvirtinta gyvenvietė

2008 m. buvo tęsiami Meškučių (Marijampolės) neįtvirtintos gyvenvietės archeologiniai tyrinėjimai. Gyvenvietė surasta 2006 m. žvalgomųjų archeologinių tyrinėjimų metu (žr. *ATL 2006 metais*, V., 2007, p. 83–84). 2007 m. Šešupės kairiojo kranto pirmojoje viršsalpinėje terasoje esančioje neįtvirtintos gyvenvietės dalyje buvo ištirtos 6 perkasos – iš viso 269,2 m² dydžio plotas. Jame aptikti 2 kultūriniai sluoksniai, datuojami II tūkst. pr. Kr. – I tūkst. I puse (žr. *ATL 2007 metais*, V., 2008, p. 94–96).

Į V ir Š nuo 2007 m. ištirtų perkasų 2008 m. buvo ištirtos dar 3 perkasos (7–9) – bendras 262 m² dydžio plotas. Jame vėl aptikti 2 kultūriniai sluoksniai, ištirta buvusio upelio vagos dalis, 2 židiniai, 3 stulpavietės, akmenų krovinys ir akmenų pusvainikis. Kultūriniame sluoksnyje aptikta lipdytos keramikos lygiu ir grublėtu paviršiumi, titnaginių dirbinių (daugiausia nuoskalų ir skelčių), nedegintų gyvulių kaulų fragmentų, degintinis kauliukas ir kt.

Perkasa 7 matuota į V nuo perkasų 4 ir 6. Ji 7 (Š–P)x10 (R–V) m dydžio, kasta iki 23–92 cm gylio nuo žemės paviršiaus. Vėliau į Š nuo perkasos ŠV dalies iškasta 3 (Š–P)x5 (R–V) m dydžio išpjova, kasta iki 21–23 cm gylio. Iš viso perkasoje 7 ištirtas 86 m² plotas, kuriame aptiktas vienas, o perkasos ŠR dalyje – 2 kultūriniai sluoksniai, ištirta dalis buvusios upelio vagos, ugniavietė 2 ir stulpavietė 11.

Kultūrinis sluoksnis perkasoje 7 atsidengė po armeniu. Viršutinis sluoksnis tamsiai rudos spalvos, su organinių medžiagų priemaiša, 5–22 cm storio, storesnis upelio pakrantėje ir perkasos R dalyje esančioje žemesnėje šlaito terasoje. Apatinis kultūrinis sluoksnis – iki 16 cm storio rudas maišytas priemolis, storėjantis į R pusę, t. y. šlaito terasos link. Kultūriniame sluoksnyje rasta titnago radinių (daugiausia nuoskalų), lipdytos keramikos lygiu paviršiumi, molio tinko, smulkių ir vidutinio dydžio pavienių akmenų ar jų koncentracijų, nesudarančių taisyklingų konstrukcijų.

Perkasos 7 P pakraštyje aptikta upelio vaga, orientuota V–R kryptimi. Kita jos dalis ištirta 2007 m. perkasose 1, 4 ir 6. Nustatyta, kad buvusio upelio dugnas buvo 71–92 cm gylyje nuo žemės paviršiaus. Jis padengtas natūraliais akmenimis, kurie V dalyje sudaro savotišką grindinį. Upelio vagos užpildą sudaro nuo pakrantės nuslinkęs kultūrinis sluoksnis. Jame rasta titnaginių radinių, keramikos lygiu ir grublėtu paviršiumi, gyvulių kaulų fragmentų. Be to, upelio vagoje įvairiose vietose 43–59 cm gylyje aptikta degto raudono molio

1 pav. Ugniavietės 2 pjūvis perkasoje 7. A. Merkevičiaus nuotr.

Fig. 1. The profile of fire site 2 in trench 7.

2 pav. Ugniavietės 2 akmenų konstrukcija perkasoje 7. J. Kanarsko nuotr.

Fig. 2. The stone construction of fire site 2 in trench 7.

plytgalių, vėlyvos žiestos keramikos ir stiklo šukių, vėlyvo geležinio dirbinio fragmentas, kurie liudija, kad šioje vietoje gyventa ir XIX–XX a.

Stulpavietė 11 atsidengė 2 m į Š nuo upelio vagos pakraščio, perkasos centrinėje dalyje, kultūrinio sluoksnio apačioje. Ji 17–18 cm skersmens, nuožulniomis sienelėmis, plokščiadugnio cilindro formos, 52 cm gylio nuo žemės paviršiaus, užpildyta žvyru su smulkiais akmenukais ir angliukais. Stulpavietės apatinė dalis 40–44 cm gylyje buvusi apdėta 7 nedideliais (14x8x8–9x7x4,5 cm dydžio) pilkai rusvos, žalsvos ir balsvos spalvos daugiausia smulkaus grūdėtumo akmenukais.

Ugniavietė 2 atsidengė perkasos ŠV dalyje, 20–22 cm gylyje (1 pav.). Ji stačiakampio formos, suapvalintais kampais, pailga R–V kryptimi, 2,47 m ilgio ir 64–74 cm pločio. PV kampas labiausiai suapvalintas, išsikišantis į ŠV. Duobė užpildyta tamsiai rudos – juosvos spalvos žeme su gausiu organikos kiekiu, maišyta su degėsiais ir anglimis, dalis kurių buvo gana stambūs. Angliukų daugiausia aptikta arčiau dugno, o pats dugnas pasidengęs apie 1–3 cm storio degėsių ir angliukų sluoksniu. Užpilde rasta lipdytos keramikos šukių, natūralių ir skaldytų akmenukų, keletas molio tinko fragmentų, o ŠV kampe – titnago nuoskala.

Duobės V gale 19–55 cm gylyje nuo esamo žemės paviršiaus atsidengė vidutinio dydžio ir smulkių (24x15x9–5x4x3,5 cm dydžio) *akmenų konstrukcija*. Ji apėmė 67x63 cm dydžio R–V kryptimi pailgą plotą, žemėjantį nuo ugniavietės PV pakraščio į ŠR pusę, t. y. link vidurio. Ją sudarė 25 pilkos ir rausvos spalvos daugiausia stambiagrūdžiai akmenys, glaudžiai sudėti vienas šalia kito, į tarpus primetant smulkių ir sutrupėjusių akmenukų. Akmenys pajuodę nuo ugnies. Dalis jų skaldyti, kiti sutrupėję nuo karščio.

Šios akmenų konstrukcijos pagrindą sudarė 42–52 cm gylyje atsidengusi 9 akmenų grupė (2 pav.). Du stambiausi, 32x23x12 ir 21x14x6 cm dydžio, akmenys gulėjo arčiau duobės V pakraščio, ilgosiomis ašimis atsukti vienas link kito, šiek tiek kampu, tarsi sudary-

dami „V“ raidę. Jie buvo padėti taip, kad plokštumos žemėtų į R–ŠR ir R–PR puses. Iš R pusės juos puslankiu juosė vienas šalia kito ties stambiųjų akmenų pakraščiu padėti 7 vidutinio dydžio beveik vienodi (9x6,5x4–14x13x12 cm dydžio) akmenys. Visi šie akmenys gulėjo ant degėsingo ir anglingo priemolio, kurio storis siekė 2–5 cm.

Perkasa 8 matuota į V nuo perkasų 2, 5 ir į Š nuo perkasos 4. Ji 13 (Š–P)x6 (R–V) dydžio, kasta iki 0,75–1,56 m gylio nuo žemės paviršiaus. Perkasos Š–ŠV dalyje kultūrinis sluoksnis suardytas vykdant žemės judinimo darbus. Likusioje dalyje po armeniu aptikti 2 kultūriniai sluoksniai ir ištirta stulpavietė 12. Viršutinis kultūrinis sluoksnis tamsiai rudas, su gausia organikos priemaiša, iki 22–42 cm storio. Apatinis sluoksnis šviesiai rudos spalvos, be organikos, iki 7–19 cm storio. Abiejuose sluoksniuose rasta titnago nuoskalų, lipdytos keramikos lygiu ir grublėtu paviršiumi šukių, o viršutiniame sluoksnyje – molio tinko, nedegintų ir degintų kaulų fragmentų.

Stulpavietė 12 atsidengė ties perkasos R dalies viduriu, 97 cm gylyje, baigiantis apatiniam kultūriniam sluoksniui. Ji plokščiadugnio cilindro formos, 20 cm skersmens, 13 cm storio, užpildyta tamsiai rudu maišytu juodžemiu. Sienelės plūkto molio, 4–6 cm storio. Viduryje buvęs apie 10 cm skersmens medinis stulpas, kurio išlikę tik smulkūs suanglėję fragmentai. Stulpavietė tęsėsi iki 1,1 m gylio nuo žemės paviršiaus.

Perkasa 9 matuota į V nuo perkasos 8 ir į Š nuo perkasų 4 ir 7. Ji 10 (Š–P)x9,5 (R–V) m dydžio, kasta iki 23–128 cm gylio. Vėliau prie perkasos prijungta jos PV pakraštyje palikta kontrolinė juosta. Iš viso perkasoje 9 ištirtas 98 m^2 dydžio plotas, kuriame aptikti 2 kultūriniai sluoksniai, ištirtas akmenų krovinys 2,

3 pav. Akmenų krovinys 2 perkasoje 9. A. Merkevičiaus nuotr.

Fig. 3. Pile of stones 2 in trench 9.

stulpavietė 13, akmenų pusvainikis ir ugniavietė 3.

Kultūrinis sluoksnis atsidengė po armeniu. Perkasos ŠR dalyje jis sunaikintas vykdant žemės judinimo darbus. Viršutinis kultūrinis sluoksnis tamsiai rudas, su gausia organikos priemaiša, 4–40 cm storio, plonėjantis link perkasos V–ŠV dalies. Apatinis sluoksnis rudas, su nedidele organikos priemaiša, 12–28 cm storio, storėjantis link perkasos PR pakraščio. Abiejuose sluoksniuose rasta titnaginių radinių, lipdytos keramikos lygiu ir grublėtu paviršiumi, o viršutiniame sluoksnyje – molio tinko, stambesnių anglies fragmentų. Abiejuose sluoksniuose gausiai aptikta vidutinio ir stambaus dydžio akmenų, kurie koncentravosi perkasos centrinėje ir R dalyse, daugiausia viršutiniame kultūriniame sluoksnyje, tačiau taisyklingų konstrukcijų nesudarė.

Stulpavietė 13 atsidengė viršutiniame kultūriniame sluoksnyje, 50 cm gylyje perkasos ŠR kampe. Ji apskrita, 10 cm skersmens ir storio, smailėjanti į apačią, suapvalintu smailiu

dugnu. Jos užpilde gausu sutrupėjusių suanglėjusios medienos smulkių trupinių. 1,3 m į PV nuo jos, tame pačiame gylyje, 50x24 cm dydžio plote, pailgame R–V kryptimi, pastebėtas plonas anglių sluoksnis.

Akmenų krovinys 2 aptiktas perkasos PV dalyje, 23–25 cm gylyje nuo žemės paviršiaus (3 pav.). Akmenys krovinyje sukrauti glaudžiai vienas šalia kito. Dalis jų apskaldyti. Krovinys buvo 37 cm skersmens, ovalo formos. Akmenys pilkšvos, melsvos spalvos, smulkiagrūdžiai, išskyrus konstrukcijos P dalyje buvusį rausvos spalvos stambiagrūdžio granito akmenį. Visą konstrukciją sudarė 13 akmenų.

Akmenų pusvainikis atsidengė ties perkasos V pakraščio viduriu. Prie perkasos V sienelės aptiktas didelis 93x73x40 cm rausvas smulkiagrūdis akmuo. Į Š ir ŠR nuo jo viena eile buvo išsidėstę 9 vidutinio dydžio akmenys, sudarę nedidelį pusvainikį. Akmenys 22x16x13 cm, 17x14x9 cm ir panašaus dydžio. Jie gulėjo nedideliame įgilinime – duobelėje.

Ugniavietė 3 ištirta perkasos PR kampe. Jos kontūras išryškėjo 63–67 cm gylyje nuo žemės paviršiaus, baigiant nuiminėti viršutinį kultūrinį sluoksnį. Ugniavietė 50–56 cm skersmens, dubens formos, 11 cm storio, tamsiai rudos spalvos, įkasta į apatinį kultūrinį sluoksnį iki 75 cm gylio nuo žemės paviršiaus. Užpildas su organikos ir negausių pavienių angliukų priemaiša.

Remiantis aptiktais radiniais, Meškučių neįtvirtintos gyvenvietės apatinis kultūrinis sluoksnis datuojamas I tūkst. pr. Kr., o viršutinis – I tūkst. pirma puse. Armenyje ir ūkinės veiklos suardytame kultūriniame sluoksnyje rasta XIX–XX a. būdingos žiestos ir glazūruotos keramikos, plytgalių, stiklo šukių, geležinių dirbinių. Gyvenvietės archeologiniai tyrinėjimai bus tęsiami 2009 m.

Meškučiai unenclosed settlement

In 2008, 262 m^2 was excavated at the Meškučiai (Marijampolė) unenclosed settlement. Two cultural layers, part of the excavated former river bed, two hearths (Figs. 1–2), three postholes, a pile of stones (Fig. 3), and a semicircular stone kerb were discovered in it. The cultural layer contained hand built pottery with smooth and rough surfaces, flint finds (mostly flakes and blades), fragments of uncremated bones, and small cremated bones. On the basis of the discovered finds, the lower cultural layer dates to the 1st millennium BC and the upper to the first half of the 1st millennium. Artefacts characteristic of the 19th–20th centuries were discovered in the layer of ploughed soil and in the cultural layer that had been disturbed by domestic activities.

Neringa Norvilaitė,
Bronius Dakanis

Bubių piliakalnis

Vadovaudamasi 2007 m. KPIP parengtu Bubių piliakalnio su papėdės gyvenviete (A657K) (Šiaulių r.) konservavimo darbų projektu, IĮ „Senų senovė“ atliko projekte numatytus Bubių piliakalnio aikštelės tvarkymo darbų vietų archeologinius žvalgymus užpilant ir užvelėnuojant duobes ir apkasus (1 pav.).

Bubių piliakalnis su papėdės gyvenviete yra 1,3 km į ŠV nuo kelio Šiauliai–Kelmė, prie Bubių užtvankos ir gyvenvietės. Piliakalnis įrengtas Dubysos kairiojo kranto aukštumos kyšulyje į jos slėnį, nuo gretimos kalvos atskir-